

Yhteisten palvelujen tulosityksikkö
Asiakirjahallinnan ryhmä
Kaikkonen Piia

KELA/12494/2025

25.11.2025

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Sivistysvaliokunta 26.11.2025

Kansaneläkelaitos lausui keväällä 2025 lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta. Hallituksen esityksessä on otettu huomioon monia Kansaneläkelaitoksen aiemmassa lausunnossa nostamia asioita.

Kansaneläkelaitos pitää hyvänä, että arkistolainsäädäntöä uudistetaan vastaamaan digitalisaation ja tiedonhallinnan tarpeita.

Toimivalta määrätä yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen arkistoinnista

Kansaneläkelaitos esittää huolensa siitä, että hallituksen esityksessä ei oteta kantaa Kansallisarkiston toimivaltaan päättää yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon aineistojen arkistoinnista. Tällä hetkellä Kansallisarkistolla ei ole tähän toimivaltaa. Jos linjausta ei tehdä, eikä Kansallisarkistolle säädetä toimivaltaa päättää asiasta, yksityisessä terveydenhuollossa laaditut potilasasiakirjat on tuhottava säilytysajan päättymisen jälkeen.

Kansaneläkelaitoksessa tämä tarkoittaa esimerkiksi, että Kelan toimintansa päättäneiden sote-palvelunantajien potilas- ja asiakasasiakirjojen arkistointipalvelusta tulisi alkaa tuhoamaan yksityisten palvelunantajien Kelaan siirtämiä aineistoja asiakastietolain (703/2023) mukaisten säilytysaikojen mukaisesti. Vastaavasti yksityisten palvelunantajien rekisterinpiinon kuuluvat aineistot tulisi poistaa Kelan asiakastietolain nojalla järjestämistä valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista (Kanta-palvelut). Poistettavien tietojen erottelu arkistoitavasta aineistosta edellyttäisi teknisiä muutoksia Kanta-palveluihin.

Yksityisen terveydenhuollon ja työterveyshuollon aineistolla on yleisesti nähty olevan yhtä paljon arkistollista arvoa kuin julkisen terveydenhuollonkin aineistolla. Julkisen terveydenhuollon potilasasiakirjojen pysyvästä säilytyksestä on säädetty kesäkuussa 2025. Jos yksityisen terveydenhuollon potilasasiakirjat tuhotaan säilytysajan päätyttyä, vääristää se tulevaisuudessa tehtävää tutkimusta, kun merkittävä osa aineistoista jäisi tutkimuksen ulkopuolelle. Tätä on myös Sosiaali- ja terveysministeriö tuonut esiin esityksessään potilasasiakirjojen seulonnasta (VN/3299/2024).

Kanta-palveluihin tallennettujen tietoaineistojen säilytys tulisi hajautumaan

Yleisesti ottaen esitys tarkoittaisi Kanta-palveluihin tallennettujen tietojen osalta sitä, että osa palveluihin tallennetuista tiedoista tulisi siirtovellisuuden piiriin (julkisuuslain 4 §:n 1 momentin 1-2 kohdan mukaiset tahot). Hyvinvointialueet sen sijaan kuuluisivat 14 §:n soveltamisalan piiriin ja yksityisten palvelunantajien asiakastiedot eivät lähtökohtaisesti kuuluisi lain soveltamisalan piiriin.

Käytännössä edellä esitetty merkitsisi, että tietoaineistojen säilytys hajautuisi useampaan paikkaan, mitä ei voida pitää perusteltuna tietojen hyödyntämisen näkökulmasta. Tässä mielessä olisi perusteltua, ettei Kantaan tallennettua aineistoa siirrettäisi valtion viranomaisten osalta Kansallisarkistoon (erityinen syy), jos päädytään hyvinvointialueiden rekisterinpitoon kuuluvan aineiston osalta määrittelemään Kanta-palvelut tietojen pysyväksi säilytyspaikaksi.

Muita huomioita

Hallituksen esityksen 8 §:ssä todetaan, että ”Viranomaisen asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistollisen arvon määrittämisen (arvonmäärittäminen) tulee perustua tutkimuksellisiin tarpeisiin.” Kansaneläkelaitos kiinnittää huomiota termiin tutkimukselliset tarpeet. Se on terminä hyvin kapea, ja rajaa pois muut mahdolliset arkistoinnin tarpeet. Voisiko säännöksen ensimmäinen lause olla: ”Viranomaisen asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistollisen arvon määrittämisen (arvonmäärittäminen) tulee perustua tutkimuksellisiin sekä kulttuuriperinnöllisiin tarpeisiin”.

Hallituksen esityksen 13.2 §:ssä puhutaan siitä, että valtion viranomaiset voivat poiketa turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen siirtovelvollisuudesta. Laissa olisi hyvä ottaa huomioon

myös muille viranomaisille saapuneet valtion viranomaisten turvallisuusluokitellut asiakirjat ja se, miten niiden suhteen tulee toimia. Lisäksi muilla viranomaisilla saattaa olla turvallisuusluokittelua vastaavia omia luokituksiaan. Epäselvää on, miten niiden suhteen tulee toimia, kun muu viranomainen on siirtämässä aineistoja Kansallisarkistoon.